

Locuinti'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii
e in
strat'a tratorului [1.3-
vessuton], Nr. 5.Serisorele nefrancate nu se vor
primi decat o numai de la coresponden-
tii regulari ai „Federatiunii.”
Articoli tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnal politiciu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pest'a, 22/10. sept., 1871.

Austri'a se afia de presinte in unu chaotemare. Inceputul erei dietale, inaugurata de ministrul Hohenwart, a datu espressiune solidaritatii perpective si neconditiunate a elementului nemtiescu precum si tacticiei, ce voiesce a observa partit'a nemtiesca constitutiunala. Nu mai incape deci neci una indoiala, ca uniuenea toturor factorilor contrari politicei lui Hohenwart e fapta implinita, si acum'a ei se nesuescu d'in tote poterile d'a paralisa marea actiune a impacatiunii inceputa cu atat'a succesu. Dupa ce adeca nemtili d'in Austria superiora, Morav'i si Carniol'i parasira dietele respective, veni rondu si la nemtili d'in Boem'a. In Prag'a, punctul de gravitatune alu intregei situatiuni, se astuptau d'in capulu locului demonstratiuni mari, cari intru adeveru au si intrevenit. Rescriptul iiperatescu emis catra dieta boema contine in forma scurta dar' precisa recunooscerea dreptului publicu alu Boemiei. Deci contra acestei recunoesceri e indreptat si protestulu nemtilor, prin care acesti-a si motiveza esfrea loru d'in dieta boema. Protestulu d'in cestiune a esit d'in pen'a fostului ministru-presiedinte alu Austriei, cavalerulu Hasner, si e o opera demna de politic'a de apesare a acestui barbatu de statu.

Manecandu de la declaratiunea, ca nemtili Boemiei voiescu pacea interna, dar' numai una astu-feliu de pace, care porta in sine garant'a unei esistintie binefacutorie atat'u pentru imperiu, catu si pentru partile lui, protestulu declarata, ca precum pana aci, asie si in venitoriu nemtili totu-de-un'a voru combate politic'a guvernului, carea, de-si in forma lasa neatinsu dreptulu constitutiunalu esistinte, vataea inse spiretulu constitutiunii si garantiele poterii unitarie a imperiului. Acum'a inse — continua protestulu — guvernulu a luatuna pusetiune, carea nu contiene recunooscerea chiara a basei de drept ce trebuie pretinsa de la unu guvern, care cere participarea nemtilor la resolvearea cestiunilor de dreptu publicu. In fine protestulu inchiaia cu declaratiunea: „Noi nu potem si neci vomu intinde man'a unei politice, carea stă in contradictione cu convingerile nostre austriace, cu sentiemintele si interesele nostre natiunale si cu detorintele nostre cele mai sante. Dreptu acea ne vedemu constrinsi a declarata, ca nu potem u parteicipa la desbaterile ulterioare ale dietei, si protestam in numele poporatiunii representata prin noi contra totu-oru concluselor ei, cari potrebu trece preste competitia constitutiunale a dietei, seu nu s'aru aduce intre marginile formelor prescrise prin constitutiune. — Precum se vede lupt'a constitutiunala in Cislaitan'a se continua cu una vehemintia fara parechia in istoria Austriei, de altintretea forte avuta in totu felulu de crise, si tristulu meritu, ca s'a provocatu acestu chao-te e de asta-data alu nemtilor. Tempulu ni va areta, pana unde o voru duce nemtili cu opusetiunea loru — probabil la absolutismu.

Cestiunea Croatiei causeaza multu necasu guvernului ungurescu. Diuariulu „Ungarisch. Ll.” afia d'in funte signuru, ca in urm'a unei invitatiuni directe, banulu Croatiei, bar. Bedekovics, comisariul regescu, maresialulu campestru Rosenzweig, consiliariulu Suhaj si toti comitti supremi d'in regatulu triunitu au sositu dlele trecute in Bud'a, si s'au consultat impreuna cu dlu Andrassy in privint'a desvoltarii amenintiatorie, ce a luat-o in septemanile d'in urma afacerea Croatiei. Fructul acestoru conferintie e, ca in urm'a unei resolutiuni mai innalte, datata d'in 15. I. c., deschiderea dietei croate-slavone sa amenata pre 15. ianuaru 1872. Caus'a acestei mesure drastice e usioru de gacit, — ea consiste in impregiurarea, ca guvernului ungurescu i-a parutu pre grava difficultatea d'a lupt'a contr'a unei opusetiuni natiunale in Zagrab'a si totu-de-una-data si contr'a opusetiunii d'in caher'a Ungariei, carea crese pre d' ce merge, — deci espedientulu celu mai accomodat fù prorogarea dietei croate. Se intielege, ca acesta amenare a causatu in Zagrab'a amarijune mare, carea preste putien se va manifesta

in proteste, petitiuni si in una deputatiune la imprestul. — Diuariulu guvernamentalu „Reform” vrè a sci, ca conferintee d'in Bud'a in afacerea Croatiei au urmatu d'in causa, ca in urm'a rezultatelor alegerilor d'in Croaf'a, toti representantii guvernului croat: si au datu demissiunea, insa ministrul-presiedinte ungurescu Andrassy nu a primitu-o.

Representantii francesi si-au inceputu feriele, cari voru duru pana h 4. dec. Inainte de prorogare, Adunarea natiunile avu d'a deliberá, ca ultimulu obiectu alu petratiilor sale, conventiunea inchiaata cu cont. Anim, representantele guvernului nemtiescu. Acesta conventiune se dice ca contine favoruri mari pentru Francia. Projectul presintat Adunarii natiunale de ministrul pentru afacerile externe propune, ca contra-servitul d'in partea nemtilor pentru concessiunile vamale ce are a li accorda Francia, evacuarea departementelor Aisne, Aube, Cote d'Or si Iura, precum si reducerea truppelor nemtiesci de ocupatiune la 50.000 feticori. Conformu conventiunilor de pace, evacuarea numitelor departemente si acesta reducere a truppelor de occupatiune voru urmá numai dupa solvirea diumatatii a patru de milliardu, terminulu carei a spira, precum se scie, numai in 1. maiu 1872. — Dupa una discutiune viua, Adunarea accepta mai cu unanimitate conventiunea d'in cestiune, si asie, ratificandu-se acesta si d'in partea guvernului nemtiescu, pana la solvirea definitiva a celor cinci miliarde spesse de resbelu voru misi romané ocupate numai departamentele Marne, Ardennes, Haute-Marne, Meus'a, Vogesii, Meurthe, precum si fortaret'a Belfort d'imperuna cu territ oriulu seu.

D'in Transilvani'a.

Correspondintia dedicata d-lui ministru de justitia Stefanu Bitto.

Foi'a oficiosa d'in 19. I. c. publica denumirile presiedintilor de judecatoria. Cine d'ntre romani ar fi avutu ce-va sperantie esagerate in privint'a respectarei natiunalitatii romane d'in partea celor de la potere, si atata data, ca totu-de-un'a s'a potutu desamagi pre deplinu.

Dlu ministru Bitto, carui-a i place a crede, ca elu in dieta Ungariei represinta unu cercu alegatoriu romanu d'in Transilvani'a, se pricepe de minune la ignorarea dreptatii si ecuitatii, spre a caror-a aperare nu numai e chiamatu ci si deobligat. Dsa se pricepe bine la nerespectarea legei, nu numai acelei rationale, care trebuie se fia incubata si in anim'a sa, ci si a celei facute de elu si consangenii sei, domni ai situatiunei.

S'a vorbitu si s'a scrisu multu despre aceea, ca la denumirile presiedinteloru si judecatorilor, nu mai interesele justifile se voru tiené in vedere. S'a disu si afirmatu, ca la denumiri servitiele politice, protectiunile si alte cercustari accidentale nu vora ave rol, ci numai capacitatea, calificatiunea, caracterulu nepetatu, diligint'a si activitatea voru fi respectate, fara privire la natiunalitate si confesiune.

Denumirile publicate inse, ce ne atingu pre noi romanii, er' ni dau dovedi apriate ca totu-de-un'a, ca cei dela potere sunt nesce fraseologi renumiti si cum ca a crede neconditiunatu afidatiloro, promisiunilor si ascuratilor diplomatici aleloru, ar fi o simplitate demna de compatimutu.

Multiamita D-lui ministru de justitia, ca nu ni-a clatinatu in credint'a si convingerea ce o aveam despre cele audite si promisse de Dsa si consangenii D-sale de la potere.

Asie credemu, ca prin lovirea in fatia a dreptatii, ecuitatii si a legei, precum si prin ignorarea si insultarea facuta si de asta-data natiunalitatii romane, Dlu ministru cu colegii sei d'impreuna ni-a facutu unu servituu bunu causei nostre natiunale, a desceptat d'in ratecire pre acei-a, cari nescindu ce facu, vorbescu despre infratire si impacatiune cu magiarii, cari la aceste sunete fara intielesu respundu cu o contemnare si despretiu.

Prețul de Prezumere

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a
Pre siese lune . . . 6 " " "
Pre zanu intregu . . . 12 " " "

Pentru Roman'a :

prea. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
" 6 lune 16 " = 16 " "
" 3 — 8 " = 8 " "

Pentru Insertiuni :

10 or. de linia, si 30 or. tac'sa timbra pentru fiseo-care publicatii separate. In locul deschis
20 or. de linia.
Una exempliaru costa 10 cr.

Dlu ministru de justitia si colegii sei ni-a datu de scire prin preterarea barbatilor nostri de speciatitate, cum ca noi romanii dupa conceptul Dumnilor nu suntem factoru de statu, nu ponderam politicesc nemica, conlucrarea seu neconlucrarea nostra la consolidarea statului si binelui publicu nu e necessaria, si pentru aceea neci nu afila de lipsa a primi infratirea si impacatiunea oferita loru de unii corifei de ai nostri.

O lectiune si doctrina forte escelenta pentru acei-a, cari nu de multu incepura a buciná infratirea si impacatiunea „neconditionata” cu magiarii.

Repetindu-ni multiamita catra Dlu ministru pentru servitiu ce ni face causei nostre politice, se-mi permita a me ocupá cate-va momente de denimirile D-sale.

Precum m'am informatu de la mai multi cunoscuti si amici ai mei, la posturile de presiedinti au concursu si cati-va romani capaci, calificati si harnici in tota privint'a.

Daca ar' fi urmatu dlu ministru si consocii principielorloru professate, ca numai capacitatea si calificatiunea voru fi considerate, atunci acei romani nu, pentru ca se tienu de natiunalitatea romana, ci pentru ca sunt demni si indiestrati cu tote calitatile recerute, aru fi trebuitu se fia aplicati de presiedinti.

Inse éta consecint'a admirabila a dlu ministru, nu numai ignorà totalmintre pre romanii cei cu multu mai calificati in comparatiune cu alti concurrenti, ci insulta si batjocuri pre intrega natiunea romana, netienendu-o demna ca se denumésca siefi de sangele ei baremu la acele judecatorie, pre a caroru a teritoriu locuiescu curatii romani seu intr'o majoritate preponderanta.

Dintre 86 presiedinti denumiti pana acum, d'in natiunalitatea romana, care in Ungaria si Transilvani'a numera aproape 3 milione de suflete, s'au numit 4, d' patru presiedinti, in Nasaud, Abrudu, Bai'a-Mare si Borosiu-Ineu! Frumosa proportiune! Frumose prospete pentru romanii, cari eu totu dreptulu aru poté aspirá la posturi de procurori seu judecatori!

Dlu ministru si consocii nu numai desconsidera pre romanii, fara neci unu remorsu si scrupulu, ci se dispenseaza si de tienera legei aduse de legislatiunea tiei si dispusetiunea §. 4. a art. de lege IV. d'in anulu 1869, care ordina respectarea natiunalitatilor de pre teritoriul judecatoriloru respectiv, o declarata prin fapta de nulla.

Daca dreptatea si ecuitatea naturala nu ne poate scuti in contra insultatiunilor celor de la potere, am accepta, ca baremu legea positiva se ni intinda garantia iu contra arbitriului.

Ori e legalu ca unu districtu curatii romanescu, cum e pentru exemplu alu Fagarasiului, se aiba unu presiedinte de judecatoria neromanu? E dreptu si ecuitabilu, ca presiedintii actuali romani a judecatorilor urbariali, comitatense si districtuale d'in Transilvani'a se fia delaturati, si aplicati in loculu loru nesce omeni, cari nu pentru cunoscintiile loru speciale, ci numai prin legature familiare, nepotismu, au ocupatu posturile, in cari i-a afilat denumirea ministrului? Unescu-se cu pretinsul semtin de dreptate si ecuitate a dlu ministru si consocii, ca calificatiunea si harnici'a, numai pentru ca se afia in romanu, se fia despretuita si ignorata in favorulu celor ce se tienu de scoliu celor de la potere? Credemu ca e superfluu respunsul la aceste intrebari.

In Transilvani'a sunt inca de a se numi 5 presiedinti: In Turd'a, Aiudu, Alb'a-Jul'a, Mediașu si Sighisior'a. Suntem convinsi ca dlu ministru de justitia nu ne va clatiná in credintele si convingerile nostre, cari ni le-am formatu cu mai multe ocasiuni despre procederea nedrepta si valentatoria a celor de la potere facia cu romanii.

Presupunem a priori cu tota securitatea, ca d. ministru si consocii voru dovedi, ca in fundulu regiu, unde romanii sunt in majoritate, nu potu fi romanii presiedinti de judecatoria, ci numai sasi; asemenea si pre teritorie comitatelor transilvane numai magiarii au privilegiul de a fi siefi ai justitiei.

Vi gratulamu dloru de la potere, că asié de bine pricpeți ce e „justiția distributiva“, si ve felicitâmu pentru tactul admirabilu, ce lu dovediti facia de o naționalitate consora a voastră.

Binevoiti a aretă totu acăsta iubire si prevenire către noi si la denumirea procurorilor si judecătorilor, si atunci ve ascurtâmu si mai tare despre recunoscintia nostra, care vi-o detorim si vi-o vomu detorii pentru servitul ce ni veti face prin acăsta cauști nostre naționale.

Er' pre voi frati romani, cari de unu tempu incoe portati pre buzele vostre cuvintele frumose de infrățire si impacare cu magiarii, ve rogăm sè nu ve blamati prin asemenei oferte, ce nu se primescu de la voi ; ci, dupa ce vedeti că facia de naționalitatea nostra neci legea positiva neci cea a ratiunei nu se respectă, uniti ve in cugete, uniti ve in semifri ; cercati mai an'âiu modulu de procedere, puneti ve apoi pre terenul de activitate si suscepndu lupta pre calea legala, face ti cunoscute legislatiunei si guvernului neindreptatirile si gravaminele noastre, inse nu vorbiti despre „infrățire si impacare“ fara condituni statutorite ; si nu ve espuneti batujocurei celoru de la potere, primindu de la ei pentru ofertele vostre, respunsu, că celu cu denumirile presiedintilor.

Unu advacatu romanu, care nu a cerutu neci unu postu.

La inceputul lunei curinte apară in Pestă unu „Mem'randu incaus'a revisiunei legiei electorale transilvane“, subcrisu de „nu a bleagatu“ si tiparit in limb'a magiara. Acestu memorandu lumerat cu multa diliginta si esactitate, precum suntemu informati, s'a impartisit in 7. lun. cur. — că acclusu atât la foia deachista „Pesti Napló“ cău si la cea opositiunale „Hon“-in 9 mili de exempliarie. „Hon“ d'in partea sa lu lauda si partinsece in tota estensiunea, era celealte foi magiare inca nu s'a declarat a supr'a lui. Intre barbatii regimului a produsuna una sensatiune nepiata, pentru că ei sunt dati de golu in facia lumiei, si acum nu sciu de unde sè o incépa. Pre candu se publica complanările intre Hohenwart si Cehi, acestu memorandu cu documente statistice neresturnavere descopere cele mai infernale neindreptatirile d'in partea regimului pestanu si a legislatiunei magiare facia cu poporul tieranu transilvanu in genere, si in specia facia cu naționea romana. Mai bunu operat in caus'a Transilvaniei că acestu memorandu inca nu a esită la lumina, si pentru aceea, de-si tienut'a lui politica nu consuna cu program'a foiei nostre, totu si lu recomandam onoratului publicu nu numai spre ceteri, ci si spre a-lu studiu cu tota diliginta, era pre conducatorii naționui romane transilvane i facem atenti, că ar' fi tempulu sè se destepte d'in letargia cea fara parechia, căci a batutu or'a a 11. si la urma va fi prè tardiu. Reflexiunile nostre facia cu acestu memorandu le vomu face la tempulu seu, era acum la lasămu sè urmăze in trudere romana in tota estensiunea lui.

Memorandum

in caus'a revisiunei legiei electorale din Transilvania.

Cu emotiune si cu cea mai profunda dorere de patriotismu sinceru amu ceditu fain'a, cun-că guvernul si partid'a lui voiesce a sustiené si mai de parte articululu de lege al II-lea 1848 clusianu despre alegerea deputatilor.

Dupa ce acăsta intrebare intereseza de o potriva pre intrega popolatiunea transilvana, fara diferintia de naționalitate si religiune, astiamu de neaperatu a ne spune opinionele nostre despre articululu de lege atinsu, nu numai pentru ace'a, pentru că sustinerea acestui articlu de lege a produsu in anulu 1869 passivitatea romanilor, dar' si pentru ace'a, pentru că voim a face cunoscute publicului cetitoriu magiar defectele acestui articlu de lege, er' pre guvernul a-lu face atentu la amaritionea si ur'a, ce o produce sustinerea mai de parte a acestui articlu de lege la poporul transilvanu, er' cu destinctiune la romani, cari formeza majoritatea precum penitoria a acelui-a, si pre care (am ritime) a o delatură e nu numai chiamarea, dar' si detorintia de sustinere propria a guvernului.

Articululu de lege II. 1848 clusianu, adeca celu-a despre alegerea deputatilor, are doue defecte esentiali, nemotabile cu egalitatea de dreptu si cu reprezentantia popula: unul e capacitatea electorală, celu-alaltu (defectu) se manifesta in disproporțiunea a imparțirei numerului de deputatilor.

I.

Dupa articululu de lege II. clusianu d'in anulu 1848:

1. In cetăți libere regesci si cele investite cu dreptu de a trumite deputat deosebitu, seu in comune proviedute cu magistratul regulat a sunt alegatori:

a) cei ce posedu o casa seu proprietate de pamentu inim pretiu de 300 fl.;

b) cei ce-su asiediatii că mese riasi, comercianti, fabricanti, daca posedu lucratoria (atelieru), stabilimentu comerciala seu fabrica propria, si daca-su meseriasi lucra in continuu celu pucinu cu inu sodal (calfa);

c) cei ce sunt capaci a aretă unu venitul anuale stabili si certu de 100 fl. provenitorul d'in proprietatea loru de pamentu seu din capitolul loru.

d) fara respectu la venit, doctorii, chirurgii, advacatii, inginerii, artistii academicii, professorii, membrii societății megiare de scientie, apothecarii (farmacistii), preutii, capelanii si invetigatorii dela scoble popolari acolo unde au locuinta stabila;

e) cei ce pâna acun au fostu burgesi orasianesci, de-si nu posedu capacitatea scrisa in pantele de susu.

2. In comitat, in districtul Fagarasiului, Brasovului si alu Bistritiei, in scaunele secuiescii si sasecescii a drep-tu de alegere:

a) Nobili, daca si-an implenitu anulu alu 20-lea :

b) d'intre locuitorii oraselor neinvestite cu dreptu de a trumite deputat deosebitu toti acei-a, cari se tenu de un'a d'intre categoriile crise sub Nru 1 punctul a, b, c, d, si e;

c) in comune neproviedute cu magistratul regulatul toti acei locuitori, pre cari dura registrulu da dare d'in anulu cur. afara de darea capului si de adausé seu crescature este aruncatul celu pucinu 8 fl. m. c. dare directa, si afare de acesti-a tota comun'a care, fara de cei indreptatiti pre basea articulului de lege 12. d'in 1711 adeca afara de nobilime, numeră 100 de sumuri, participa a alegere prin doi reprezentanti alesi liberu, er' comunele nai mice prin unu reprezentante.

In urm'a acestor-a nobili fara censu, cetatiunii locuitori in cetăți libere regesci si in cele proviedute cu magistratul regulat cu una casa seu parmentu in pretiu de 300 fl. sunt alegatori; er' locuitorii comunelor neproviedute cu magistratul regulatul trebuiesc dispuna de proprietate de parmentu in pretiu de 1600 fl. pentru că altmentrea neplatindu 8 fl. m. c. dare directa, nu-su alegatori, care anomalia are acea consecintia trista, că pre candu d'in intrega nobilimea 24 %, d'in cetatiunii locuitori in comune libere reg. si in cele proviedute cu magistratul regulat 20 % su-alegatori, d'ltre locuitorii comunelor neproviedute cu magistratul regulat alegu numai $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ seu 1 %.

Dar' e mai batetoriu la ochi ace'a că individii diplomatici, daca locuiescu in comune proviedute cu magistratul regulat su-alegatori fara nece unu respectu la venitul; d'in contra su-despoiatii de acestu dreptu, că si candu diplomatul ar' comite crima prin ace'a că locuiesce in comuna neprovieduta cu magistratul regulat, si că si candu comun'a provieduta cu magistratul regulat ar redică valorea diplomei, seu ar dà acelei-a pretiu.

II.

Comitatele, districtele, scaunele secuiescii si sasescii, precum si cele 5 cetăți libere regesci fara privire la intesele teritoriale, naționale, economice si ale numerului popolatiunii trumitu căte duoi deputati la dieta, er' cele 13 locuitorii taxali căte unu deputat.

Inainte de 1848 comitatele, districtele, scaunele, cetățile lib. reg. si taxali transilvane au fostu reprezentate in dietele tieriei prin căte doi deputati, care imparțire a corespunzătoarelor singuratoce numerulu locuitorimei oraselor singuratoce, a fostu nu numai ecnitabilu, dar' si justu, că se fia reprezentate in dietele tieriei prin deputati de asemenea numeru.

In anulu 1848 enunciandu-se egalitatea de dreptu si facundu-se partasi la esercerea drepturilor politico si nobilii, a sustiené si mai departe imparțirea d'inainte de 1848 nu e alt'a, de cătu a dejuca egalitatea de dreptu pronunciata, nu e alt'a de cătu a ignoră opinionea majoritatii tieriei.

Diet'a d'in anulu 1847/8., tienta la Posoniu, voiindu a dà espressiune opinionei majoritatii tieriei, in articululu de lege V. adusu in acea adunare s'a ingrigit, că diet'a tieriei se fia schimbatu representantie poporali si a stabilitu numerulu deputatilor asié, cătu cam 30,000 de suflete se alega unu deputatu, de la care regula generale s'a abatutu numai la orasiele comerciale si montanistice, cari meritau o atentiu destinsa, si si la acele numai intr'atât'a, incătu a investitu cu dreptu de a trumite deputatu orasiele de o insenatate mai mare, a caroru-a locuitorime a trecutu preste 9000 de suflete, er' numerulu deputatilor comitatensi l'a immultat dupa proportiunea numerului locuitorilor comitatului, asié in comitatele Zala, Vas, Bihor, numerulu deputatilor s'a immultat de la doi la 9, 10, 11 si 12 conformu proportiunei numerice a locuitorilor si teritoriului.

Diet'a transilvana in anulu 1848 enunciandu egalitatea de dreptu a stabilitu numerulu deputatilor la 73, fara că se fia schimbatu imparțirea d'inainte de 1848 ; fara că se fia urcatu numerulu deputatilor, in modu coresponditoru numerului locuitorilor si teritoriului in comitate, scaune si districte, prin ce producundu-se disproporțiunea cea mai batetoria la ochi se poate dice cu conscientia linisita, că acei 73, respective 75 de deputati transilvaneni nu reprezinta opinionea majoritatii Ardealului. Se nì fia ertatu spre

ot ivarea acestei-a a prezantă următoriul conspectu tabulariu, care areta, că fia-care deputatu căte suflete si căte mii florini de contributiune directa reprezenta.

Jurisdicție	Numru locuitorilor	Contributiunea directă a jurisdicției	Unitatea deputatelor	Unit deputat reprezenta	
				locuitori	contributiune directă
Clusiu	25080	107274	33.1	2	12540
Tergulu-Muresiului	12000	38086	—	2	6000
Alba-Juli'a	7822	29415	—	2	3911
Gherl'a	5188	16666	66.1	2	2594
Elisabetopol	2650	7109	78.1	2	1325
Secu	3493	5917	40.1	1	3493
Cosiočna	3419	7612	74.1	1	3419
Abrudu	4108	7383	19.1	1	4108
Ocn'a-Sabiului	4225	12012	95	1	4225
Hatiegu	1740	9608	41	1	1746
Unedora	2647	6573	79	1	2646
Odorhei	4853	11556	66.1	1	4853
Csik-Szereda	1247	4465	80	1	1247
Bereczk	4633	5579	25.1	1	4633
Ilyefalva	1410	4035	35	1	1410
Oláh-Falu	3514	5534	20	1	3514
Seps-Szt-György	4854	10692	72	1	4854
Kézdi-Vásárhely	4427	7214	41	1	4427
Comit.Albei-de-josu	213459	439454	—	2	106729
Clusiu	59170	129668	—	2	29585
Clusiu	16154	360132	—	2	80771
Dobacei	81978	217833	—	2	40989
Unedorei	185058	394389	—	2	92529
Solnocului-Int.	134074	275061	—	2	67037
Turdei	153673	326268	—	2	76836
Cetății de balta	93803	234968	—	2	46551
Distr. Fagarasiului	87237	147425	—	2	45618
Năsăudului	54023	89394	—	2	27011
Scaun. Ciucului	107821	142967	—	2	58810
Trei-Scaune	99790	200681	—	2	49895
Scaun. Oderheiului	90380	145256	—	2	45190
Muresiului	80753	144651	—	2	40377
Ariesiului	19800	40327	—	2	9900
Sabiului	90415	210186	—	2	45207
Distr. Brasovului	87635	281577	—	2	43817
Mediasului	39095	110476	—	2	19547
S. Sabisiului	19347	45945	—	2	9673
Mercurei	19347	41414	—	2	9637
Rupei(Cohalm.)	21368	62882	—	2	10683
Nogrichului	12384	45972	—	2	6192
Orastiei	22631	64447	—	2	11315
Sighisoarei	27292	80225	—	2	13646
Sincu-Mare	24034	75266	—	2	12017
Distr. Bistritiei	26521	62057	—	2	13260

Intrebâmu acum, nu e o satira a egalitatii de dreptu, că deputatul d'in Csik-Sereda s'a reprezente 1247 de suflete, celu d'in Hatiegu 1746, celu d'in Unedorei 2646, celu d'in Ilyefalva 1410, celu d'in Oláh-Falu 3514, celu d'in Cosiočna 3419, celu d'in 3493, celu d'in Secu Odorhein 4533 de suflete. D'in contra :

cei doi deputati d'in comitatul Albei-de-josu s'a reprezente 213459, cei d'in comitatul Unedorei 185058, cei d'in comitatul Clusiu 151454, cei d'in comitatul Turdei 153673 de suflete? Ma esprimandu mai curatul anomalie; e cu potentia, că, pre candu 23 de deputati ai oras

III.

Asemenea disproportiune există și la capacitatea electorală, pre cind nobili alegători fără privire la avere, și fostii iobagi cu censu de 8 fl. 40. cr.

Dupa conscriptiunea din anul 1869 numerul alegătorilor conserși în comitatele transilvane, în scaunele secesc și în cele două districte confinări a facut 81,464 și aci avea și amentim, că conscrierea să intemplat după comune: fostii iobagi său înscrise din C. adăea din tabula de dare, și nobili în urmă făsănei comitetului comunale.

Dintre acei 81,464 de indivizi astfelii conserși 70,770 sunt nobili, 10,694 nenobili, adăea nenobilii facu numai $\frac{1}{4}$ a totalității alegătorilor. — Si ce e caușă acestei mari disproportiuni? Responsul e de totu simplu. Censu de dare directă 8 fl. 40 cr. stabilitu pentru comitatele transilvane, scaunele secesc și pentru districtul Fagarasiului e prea mare, spre motivarea carei-a să fie ertată a aduce urmatorile:

In comitatele transilvane, in scaunele secesc si in districtul Fagarasiului s'au eliberat 173,781 de iobagi cu 2,144,574 jugere de pamentu cultivatu — necomputandu aci partea ce li compete din paduri si pasiunile comuni, adăea dupa calculu de midilou fia-care iobagiu cu căte 11 jugere.

Daca in Transilvania ar' indreptati la alegere de deputat pre fostii iobagi, patrariul ($\frac{1}{4}$) de sessiune d'în Ungaria, său posesiunea de pamentu corespondentia acelei-a, atunci in comitate, scaunele secesc și in districtul Fagarasiului ar' fi celu pucinu 65,000 de alegători, dupa ce in tier'a unguresca celu mai micu patrariu ($\frac{1}{4}$) de sessiune său posesiunea corespondentia acelui-a face $7\frac{1}{2}$, și celu mai mare 15 jugere, candu totu-si in Transilvania, de-sf acei 173,781 de iobagi eliberati un'a cu alt'a posedu căte 11 jugere, din ei numai 7857 sunt alegători, la care adaugandu-se reprezentantii comunali caru facu 2837, numerul totalu alu nenobililor face 10,694, si acăt'a e prea naturalu, dupa ce la ace'a, că cine-va să platesca 8 fl. 40 cr. dare de pamentu (impositu fonciar) se recere, că să aiba 30—40 de jugere de pamentu cultivatu, adăea de patru ori atât'a cătu posedu in tier'a unguresca celu cu unu patrariu ($\frac{1}{4}$) de sessiunea cea mai mica si de două ori atât'a, cătu celu cu unu patrariu ($\frac{1}{4}$) de sessiunea cea mai mare.

Acăt'a afirmatiune si-are motivul acolo, că in Transilvania venitul curat de midilou alu aratureloru e 2 fl. 22 cr. și celu-alu fenatielor 3 fl. 37 cr.; — prin urmare, daca cine-va are 24 jugere de pamentu aratoriu cu 2 fl. 22 cr. si 6 jugere fenatiu cu 3 fl. 37 cr. venitul curat, nu e alegătoriu, pentru că venitul curat 30 jugere fiindu numai 78 fl. 30 cr. nu platesce cele 10 % dare in suma de 8 fl. 40 cr.

Acumă inse să vedem căte jugere de pamentu cultivatu posedu nobilimea, care si-eșereza dreptulu celu mai frumosu politicu, adăea celu-a de alegere prin 70,770 alegători?

Pamentul totalu cultivatu alu Transilvaniei face 3,783, 969 jugere.

D'in acestu-a Nasaudulu si scaunele sasesci posedu 710,000 jugere, cele 18 orasie investite cu dreptu de a trame de deputat deosebitu au 60,000 jugere, in suma 770,000 de jugere, prin urmare remane pre comitate, scaunele secesc și pre districtul Fagarasiului 3,013,969 de jugere. Fiindu că, cum amu aretat mai susu, fostii iobagi in comitate, scaunele secesc și in districtul Fagarasiului posedu 2,144,574 de jugere pamentu cultivatu, despre ce se poate convinge ori cine d'iu insinuările de desdaunare, pamentul cultivatu intregu afișatoriu in manele nobilimei face 869,395 de jugere, adăea nobili și au cu 1,275,179 de jugere mai pucoiu de cătu fostii iobagi, dar' pentru ace'a ei totu-si dau cu 60,076 mai multi alegători, de cătu fostii iobagi; firesc pentru ace'a, pentru că cătu e lumea de largi numai constitutiunea unguresca asecură privilegi nobilimei neposessionate, fără că in parlamentulungurescu d'intre 400 de deputati să se fie afișat macar unul, care să propuna stergerea acestui privilegiu ruginatoriu. Si acumă să vedem ce rezultat are acăt'a disproportiune? Acăt'a, că in trăo comuna sunt 600 de alegători nobili, d'intre acei-a înse numai 4 insi platescu mai multu de cătu 8 fl. dare directă, — intralăta din 160 de nobili numai 9 insi platescu 8 fl. dare directă, dare directă a celor u-a-lăti nu ajunge la 4 fl., și cei mai multi numai din audiunoscu dare a pamentului, dupa ce nu au pamentu. D'in contra sunt comune, in cari 70 de iobagi eliberati posedu 2100 jugere de pamentu cultivatu, dar' pentru ace'a, fiindu că numai 6 insi platescu mai multu de cătu 8 fl. dare directă, numai 6 insi eșereza dreptulu de alegere, va să dică, pre cindu in comitatele comitatense să asecurat infiintă a celor ce platescu mai multa dare, pre atunci la alegerile de deputat u clasa a posesoriilor este apesata prin nobili neposessionati, o astu-feliu de anomalie, la care sămenu nu afiamu in tota lumea, pentru a invederă pre deplinu acăt'a

anomalie să ni fie permisă a scote aci partea relativa la comitatele transilvane si la scaunele secesc d'in aretarea statistică a alegătorilor conserși pentru efectuarea alegătorilor de deputati la diet'a unguresca d'in anul 1869.

		după art. de lege II. 1848. clusianu că alegători:	
		cu 8 fl. 40 cr. dare	reprezentanți comunali
1	Cottulu Albei-de-josu	1861	1385,324
2	Solnocului	5255	590,260
3	Dabacei	2595	717,213
4	Albei-de-susu	597	208,121
5	Uniadorei	3737	392,446
6	Clusiului	2454	1050,303
7	Cetății de balta	965	780,189
8	Turdei	3196	1392,259
9	Distr. Fagarasiului	2989	329,123
10	Scaun. Agrișiu	2755	40,20
11	Csik	12849	100,57
12	Trei scaune	9604	311,153
13	Muresiu	9671	240,127
14	Odorheiului	12208	43,119

Si acum provocămu pre acei domni, caru voiescă sustină si mai departe articolul II. 1848 clusianu, că să convingă pre publicul cetitoriu, cum că in Transilvania e reprezentantia poporale, documenteze, că in Transilvania nu nobilimea monopolizează dreptul electoral, si daca voru reusă, si noi capitulăm.

IV.

S'au indatenatu inse a dico, că nobilimea in Transilvania platesce mai multa dare de pamentu de cătu fostii iobagi. Dreptu-ace'a astănu de necesariu a aretă si ace'a, că acăt'a afirmatiune e o insigilatjune.

Darea totală după pamentu a Transilvaniei face 1,316,147 fl.

D'in acăt'a districtul Nasaudului si scaunele sasesci, unde nu e nobilime, platesc 262,087 fl., cele 18 orasie investite cu dreptu de a trame de deputat platesc 54,810 fl. nobilimea platesc 310,134 fl., neno bili platesc 689,116 fl.

Acesti numeri asfădere marturescă, că in Transilvania nenobili platesc de două ori atât'a dare de pamentu, că nobilimea.

D'in aceste asié dare se vede, că, daca luămu de base electorală său numerul locitorilor, său teritoriul de pamentu cultivatu ori darea pamentului, fostii iobagime transilvana e in avantajiu.

(Va urmă.)

Camer'a reprezentantilor Ungariei.

Siedintia de la 20. sept. 1871.

Presedintele Paulu Somssich deschide siedintă la 12 ore meridiane. D'intre ministri sunt de facia: Andrássy, Tóth, Bittó, Wenckheim, Pauer si Pejaceviciu.

Dupa cetirea si autenticarea protocolului siedintei d'in urma, presedintele anuncia mai multe petitiuni juredictiunarie, caru se transmittu comisiunii petitiunarie.

Ministrul de comerciu, industria si agricultura, Ios. Szláv y presinta modificatiunile la proiectul de lege industrială, caru modificatiuni au devenit necesarie prin legea comunale. Se vor tipari si distribui.

Danielu Irányi, avendu in vedere, că in foia oficială croată a aparatu dilele trecute una publicațiune, prin carea diet'a croată se amena pâna in 15 ianuarui viitoru; considerandu, că acăt'a dieta, dupa ce s'a conchiamatu odata, acum era-si se amena; considerandu, că aceste accidente au au unu interes immediat si pentru diet'a magiară, de-ora ce diet'a croată si-tramite reprezentantii, sei in diet'a ungara pentru desbaterea afacerilor comune, si acești reprezentanti, conformu legii de impacatiune, si-tiu locurile loru in diet'a magiară chiaru si in casu candu diet'a croată s'ar dissolve său prorogă pâna ce acăt'a tramite reprezentanti noui; considerandu inse, că in urmă acesei noue prorogări diet'a croată nu poate alege reprezentanti noui, si astfelii la deliberarea afacerilor comune voru trebui să collocare pâna atunci reprezentantii acăt'a, caru nu mai au increderea tierei, prin ceea ce se pericliteaza cointelegera atâtua de dorita intre aceste două națiuni sorori, — adresseza dlui ministru-presedinte urmatării interpellatiune:

1. Este autentica publicațiunea mentiunata, relativă la prolungația dietei croate? 2.) Daca da, are dlu ministrul vre-o parte la efectuarea ei? 3.) Cari sunt motivele, caru l'au indemnătu să consilieze pre Maj. Sa la unu asemenea decretu?

Iuliu Benedek (asié numitul deputat alu Fagarasiului) inca face una interpellatiune către ministrul de interne. Dsa adăea, avendu in vedere §. 4 alu art. de lege 4 d'in 1848, dupa care ministeriul magiar este indestorat a luă tote mesurele necesare pentru deplină esecutare a unui Transilvaniei cu Ungaria, intreba pre ministrul de interne daca are de cugetu că, dupa esecutarea organizatiunii juredictiunilor transilvane, să desființeze comisariatul regescu de acolo, si astfelii să introduca și in Transilv-

nia sistemulu juredictiunariu de guvernare d'in cele-lalte parti ale Ungariei.

Asemenea si Ignatia Helfy interpelleaza pre ministrul de interne: daca are Dsa cunoscintia, că in diuometea prima a lunei lui iuniu s'au arrestat 38 lucratori, dintre cari una parte s'au esilat d'in tiera, altii s'au eliberat, și 28 se tienu inca si acum in inchisor; 2) daca are cunoscintia, apoi să arete, că d'in ce motivu, pentru care crima si pre basea carei legi s'au facut tote aceste. — Interpellatiunile se voru comunică ministrilor concerninti.

Dupa ce notariul Petru Mihaly publica resultatul alegării unui membru in comisiunea judiciaria (a opt'a), camer'a trece la ordinea dñeii si adăea: la alegerea unui membru in comisiunea a sieseja judiciaria. Resultatul se va publica in siedintă viitoră, si astfelii

Siedintă se redice la 1 1/2 ore d. m.

Reportul Comisiunii

asupră

manuscriptelor d'in traductiunea commentarielor lui "Iuliu Cesare" de Bello Gallico.

(Urmare)*

MS. LIT. A.

Lib. VII. §. XVIII.

Candu acum turnurile se apropiaseră de rampar, *) Cesare astă de la prisoneri *) că Vercingetorige consumând furagiul, *) stramutasse taber'a sa mai in apropiare de Avaricu si că insocu de callarime si de pedestri usiori, caru erau deprensi a se luptă intre callari, purcescă a intende curse in acea parte unde credeă că ai nostri erau să vina a două dñe pentru furagiul.

Informatul despre acăt'a, Cesare purcede in tacere pre la mediul noptii si ajunge demanătă la taber'a neamicilor.

Ei afandu indata prin ecleorii*) loru despre apropierea lui Cesare, ascunsă in dessimea padurilor carele si bagagiele si asediara tote trupele*). loru in ordine de bataia in unu locu deschis si redicatu.

Cesare inscintiatu despre acăt'a ordona a lassá **) repede bagagiele intr'unu locu si a prepară armele.

*) Tote cuvintele subliniate sunt nisice neologisme franceze, caru trebuesc inlocuite prin originale românescă sau in lipsa prin termeni technici latini.

**) A lassá. — Conferri si-ar traduce mai bine prin a stringe la unu locu.

MS. LIT. B.

Lib. VII. §. XVIII.

Pre cindu se apropiau turnurile de muru, Cesare astă de la prisoneri *) că Vercingetorige, gata andu *) nutretiul *) s'a mutat cu castrele *) aproape de Avaricu, si că ellu, cu callarimea si cu pedestrii usiori destinati *) a se bate intre callareti, s'a dusu că se asiedie la prada in unu locu, *) unde cugetă că ai nostri voru veni dñu' urmatoria pentru furagine.

Cesare afandu despre acăt'a, plecă la mediul noptii in linisca, si demanătă ajunse la castrele in imice *).

In imice *) afandu numai de cătu de la esploratori despre venirea lui Cesare si-ascunseră carele si bagagile *) in una padure desă, era trupele si-le asediara pre una colina gola.

Cesare, afandu acăt'a, dă numai de cătu ordine a adună bagagiele, si a se pregăti de luptă,

1) Gallicismu.

2) Provincialismu, care aduce confuziune in frasă.

3) Cuventu romanescu nimeritu.

4) Locuitu fericita.

5) Expressiune nrproperă pentru a traduce vorb'a latinesca com me s e n t.

6) Lipsa de eufonia.

7) Repetitiunea cuvintului „care” trebiu inlaturata, de vreme ce chiaru testulu latinu dice illi.

8) Neologismu incorrectu.

9) De ce nu locu in altu si deschis u? (locu edito atque aperto).

MS. LIT. C.

Lib. VII. §. XVIII.

Candu acum se apropiau turnurile de muru, astă Cesare de la prisoneri, *) că Vercingetorige, dupa ce s'a consumat nutretiul, a venit mai aproape de Avaricu, si cum că d'insulu cu cavaleria si cu pedestrii armata, care se indatenă *) a luptă intre callareti, a mersu cu scopu de a pune cursa acolă, unde cugetă că voru veni ai nostri in diu' urmatoria pentru că se adune nutritiu.

Aflandu despre acestea Cesare plecă pre la mediul noptei *) in tacere si ajunse demanătă inaintea castrolui *) inamicu.

* Vedi Nr. 92 si 93 ai „Fed.”

VARIETATI.

** († Necrologu.) Ciclov'a romana, în 2/1 septembrie 1871. În etatea cea mai fragedă tenerului barbuș plin de virtuti și inflacaratu de sentimenti naționali Sav'a Petroviciu recte Petruica, clericu de cursul III, în fața vietiei, în etate abia de 22 de ani și în primul său alături fericitei sale casatorie, după un morbu foarte scurt și fatal, în noptea de 30. augustu st. v. și-a datu sufistă în manile creatorului, lasandu în doliu pre numerosii și consangenii și amici. Lu-plange unică sa fica impreuna întristată sa socia, și mai profundu lu gelescu amicii și parenti, cari tote le-au întrebuită spre fericirea fiului lor Petrecerea la odihnă eterna s'a seversită cu mare pompe funebrale. La celebrarea servitului de immortenare a pontificatul P. O. D. Iosif Popoviciu, protopresviterul Besericei-Albe, impreuna cu alti 7 preoți, precum și intreg corpul învestitorescu din tractul Besericei-Albe, coadunând la conferintia în Ciclov'a munteană. Dlu Ioane Miu, cleric absolut, a tenu o cuventare funebrală, prin carea a stocat lacrime de condoliție din ochii ascultatorilor. — Besericei si națiunea a perdu în dinsul unu fiu bravu și demasă-i dicem dar' cu totii fia-i tierină usiora! — Un popor e anuu.

* (Reportua anuală) despre gimnasiul român gr. cat. d'in Beiusiu pre anul scolar 1870/1. Numerul totalu alu tinerilor immatriculați în acestu gimnasiu pre anul 1870/1 este 259. După confisie, de unde se poate deduce si naționalitatea, au fost 104 gr. cat., 136 gr. orient., 16 rom. cat., 1 de confisie helv. si 2 israeliti. — La esamenulu de maturitate s'au insinuat 29 de abituenti, dintre cari 26 s'au declarat maturi, 1 s'a reieptat si 2 au cadiutu. Bibliotecăa gimnastică are 1745 opuri in 2524 de tomuri; colectiunea zoologică, botanică si mineralogică constă din 521 de buchi, instrumente fiscale sunt 130, etc. Biblioteca societății de lectura a tinerimii gimn. constă din 256 de opuri in 812 tomuri. — Dintre binefacerile institutului in acestu anu scol este de însemnatu, că Prè-Sanf'a Sa episcopulu Ios. Papp-Szilágyi a donat societății de lectura 50 fl. v. a., er' din fundația nemitorului Vulcanu s'au proveditu cu presto intregul anu scol. 75 de studenți seraci, din cea bine-meritatului Nic. Zsiga 12 tineri gr. or. — Anul scol 1871/2 se va incepe in prim'a octombrie, er' inscrierile voru incepe cu trei săptămâni mai înainte si se voru inchiață cu multu in 3. octombrie.

* (Una dorostia nevinovată) Unu manu din comitatul Dobâcei cerculu Buzei, în Transilvania, ne roga a-i publica urmatoră dorința a sa: „Ad Domine domu a restauratiunei, că s'ne scapămu de szolgăbireulu Felszegi Adam!“

Sciri electrice.

Viena, 20. sept „Wiener Zeitung“ publică denumirea lui Prazak de substitutu alu locotenentului din Moravia.

Praga, 20. sept. Intre cehi circulează una lista despre ministeriul boem. Chotek ar avea să conduce presidiul, Clam administratiunea, Vielsky justiția. Pentru finanțe nu e inca nime desemnată.

Craiova, 19. sept. Scupină a deschis astăzi prin unu mesajiu alu regintiei, că accentua constitutionalismul asigurat in Serbia și progressele economice. Mesajulu anunță proiecte importante si constata starea excelentei armatei. Cu privire la cestiu calilor ferate guvernului se va nesu a stabilii una contielegere cu Porta Cartea veneta ce se va prezenta va analiza participarea Serbiei la portă de feru; mai departe s'a anuntat unu proiectu cu privire la ridicarea unui monument pentru principale Michael.

Constantinopol, 20. sept. Russia a acceptat de locu cererea Portei d'asi desfintării postele sale; celealte poteri, si anumitu Ostrunguria, nu voiesc să satisfaca dorinței Turciei. — Noul ministru de resbelu voiesc să reorganizeze tots armat' turcesca după sistemulu prusesc. Crestinii inca voru trebui să intre in servitiul militar.

Paris, 21. sept. Prussii predara astăzi trupelor francesc forturile de pre tiermurulu dreptu alu Seinei. Astăzi avu locu înaintea tribunalului martiale processulu lui Rochefort. Acestea respinge veri-ce solidaritate cu commun'a. — Se dice, că ambasadorele austriacu ar fi comunicat lui Thiers una depesă a guvernului austriacu, în carea se demuestra, că apropierea Austriei către Germania nu involve neci una amenintare contra Franciei, ci ea însemna pacea generală, și că Austria i remane libertatea deplina d'a continua relaționile amicale cu republică francesă.

Propriet. edit. si red. respundet.: ALES. ROMANU

Inimicii¹⁴) privespatorii...¹⁵) iute despre apropierea lui Cesare și ascunserea carele si bagajulu¹⁶) loru in padurile mai dese¹⁷) si cu tote trupele luană puseiune pre unu locu redicatu si deschis.

Dupa ce s'a incunoscintiatu Cesare despre acă d'emandă¹⁸) să depuna sarcinele la una - la alta¹⁹) si să stăe gata de batalia.

¹⁰) Neologismu insocitu si pedantescu.

¹¹) Neologismu justificabile numai prin radicalulu seu romanescu.

¹²) Insemnă punctul cardinalu nordulu si nu mediul noptii.

¹³) Neologismu ren adoptatu in form'a singularia.

¹⁴) Acea-si observatiune ca la Ms. B.

¹⁵) . . . . cuventu uitatu la prescriere.

¹⁶) Cuventul bagagiu e unu gallicismu.

¹⁷) Fidelitatea essagerata a traductiunii strica aci intellesulu trasei.

¹⁸) Impresiune pucinu usitata.

¹⁹) Provincialismu.

MS. Lit. D.
Lib. VII. §. XVIII.

Candu acum turnurile erau apropiate către²⁰) muri, de la prinsi intielege Cesare, că-lui Vercingetorige gătanu-i-se²¹) furagiulu, a venit mai aproape de Avriciu, si cu cavaleria si pedestrii usiori armati, cari s'au indatinat a combate printre callareti, ellu insu-si s'ar fi dusu la panda acollo, unde crede, că ai nostri in dñu'a urmatoria voru veni spre a duna'nutretiu.²²)

Aușindu acăstă la mediul noptii pornește fără sco-motu si demanetă ajunge la tabera a lieniilor.²³)

E sti-a²⁴) prin patrule²⁵) informandu-se curendu despre venirea lui Cesare, carele si bugagiele salle le ascunseră in paduri mai dese, pre unu teren²⁶) redicatu si deschis si insfrara tote cetele in linia de batalia.

Acăstă reportandu-i-se lui Cesare, dă ordine, că s'ă depuna pacurile²⁷) iute la unu locu si să stăe cu armele gata.

²⁰) Prepositione care nu e la loculu seu.

²¹) Provincialismu.

²²) Candu acum . . . . a adună nutritiu. — Tota construcția acestei periode este viufoa.

²³) Provincialismu, care nu si-are locu in stilulu gravu.

²⁴) Forma vulgară.

²⁵) Strainismu desfiguratu.

²⁶) Gallicismu.

— E sti-a . . . . linia de bataia. Intre membrele acestei periode lipsește legatura.

²⁷) Cuventu strainu cu totalu desfiguratu.

(Va urmă).

Oradea-Mare, 12. sept. 1871.

Comisiunea esmissa pentru pregătirea planului organizarei comitatense pre basea nouei legi municipale, joi, adeca in 7. sept., si-a subternutu operatulu la comitetul comitatense plenariu, in a carui siedintia luanu-se acelui operat la desbatere, voim a impartesi momentele pentru noi romani mai esentiale d'in acea siedintia. — Comisiunea esmissa a projectat, că in comitatul Bihorulni s'ea fia 2 vice-spați, — de-si mare parte a fostu contr'a, totu-si la vointă ducelui partitei stange centrale, adeca a Dnului Col. Tisza, s'a decis că s'ea fia 2 vice-spani. — Canoniciu romanu Nistoru, fiindu insarcinat d'in partea comitetului central român, a facutu urmatoră motiune in siedintă comitatensă, officiulu de vice-spanu II., cu atâtua mai altesu se statoresce, că prin acăstă s'ea pota face destulu si pretensiunei naționali a nemagarilor d'in comitat, abie inse pronunciă aceste cuvinte, si de locu strigă frati magiari „nemzetiség“ (naționalitate), apoi incepandu dela radicalulu Csanády si ducele Tisza, si cei mai ruginiti conservativi inca lu-atacara, că la aplicarea in officiu nu pota servi altă de iudepătari, decătu capacitatea, că in Ungaria toti sunt magari, si in urma vice-spanulu I. Lud. Miskolczy, pre care lu numescu in comitatul „iesuini calvinu“, avu fruntea si ingamfarea de a dice, că canoniciu romanu Nistoru, prin astfelui de expressiuni atâtia si conturba contielegerea si ordinea cea exemplaria, carea pâna acă a dominat in comitetu, (intiegeti pitulirea romanilor), deci mai multu s'ea nu attinga astfelu de corde; protesteaza si opresce, in calitatea sa de vice-spanu, că mai multu asemenea descoperirii s'ea nu se facă. Acăstă temeritate a ie-suitului calvinu inse fă eclatant combatuta de dnulu Ignatius Stupa, accentuandu, că daca simplele dorintie ale unui individu inca sunt timbrate de agitare, atunci n'avemu ce cauță la acăstă corporatiune frațietatea si libertatea bucinata, totu-deodata in numele romanilor respinge acușa de attiare si o arnuca a supr'a dnui vice-spanu.

Dnulu protopopu Nic. Palladi inca reflectă dnui Miskolczy, că s'ea se mai cobora de pre calulu trufiei, s'ea nu se totu incumete a impune cu starea-i officiale, că-ci nimene nu se va infrița de puseiunea sa.

Asemenea si Dlu prepositu Borbol'a inca a partenu motiunea Dlu Nistoru, si astfelui trece acestu episod, fără că s'ea fi primitu motiunea romanesca.

Alu duoile punctu, carele ne-a interessat pre noi, a fostu vice-notariatulu comitatense, că-ci comisiunea esmissa a propus, că alu V. vice-notariu s'ea fia traducatorulu protocollului siedintelor comitatense in limb'a romana, — vasea dica, romanul s'ea nu pota fi, decătu numai alu 5. vice-notariu, acestu-a s'ea nu pota inainta, ci s'ea remara totu de traducatoriu, la acestu passagi, totu după cointielegerea facuta in comitetulu central alu romanilor, a luate cu ventulu Ioane Veresiu, assessoru comit., si a desfasiurat, că in intielesulu legei municipale comitetulu infinitandu are dreptul de a decide, la dorintă unei părți d'in cinci, că in ce limba s'ea se duca protocolle, deci s'ea nu se pre-ocupe dispusiunea unui corp ce va fungă de acă incol. Fratii magiari, că politici cu dezeritate, au intielesu ce jace printre sîre si s'au dechiarat frante, că d'insii sciu care este dorerea romanilor; deci s'ea facutu d'in partea loru motiunea, că intre notari s'ea nu fia graduri de I., II., etc., ci toti s'ea fia egali, si s'ea-si imparta ei insi-si agendele intre sine. Acăstă motiune s'ea si primitu, si asié cadiu motiunea Dlu Veresiu.

D'in acese premerse se vede, că comitetul nostru central român si pâna acă si-a desvoltat actiunea sa, de-si intr'o mesură mai mică, dar' totu-si considerabile, si spăramu, că daca ne va tienă dieulu in cointielegere sicomitatele cercuale si-vor desvoltă tota poterea, vomu dă si noi semne inverdate de viță in comitetul nostru; mai esențialu este inse că in comitetul comitatense s'ea avem baremă cu cinci-a parte d'in membri, ce cu a-nevoia se va potă realiză pre langa tote că cu numerul facem jumetate d'in poporatiunea comitatense; si ce este causa? legea municipale, carea pentru națiunile nemagiare e funesta, că-ci luanu numai comitatul nostru Bihor, unde voru fi 600 membri comitatensi, d'in acesti-a 300 voru fi virili, (cari platescu mai multa contribuție directă), er' 300 alesi de comune, impartite la noi in 61 de cercuri allegatorie; intre virile abie avem 10 membri romani cu cei reci cu totu; deci, că s'ea avem unu număr de 120. (1/5 parte) ar trebui să allega comunele 110 insi, ce inse nu se va potă excepta, că-ci comisiunea asié a impartit cercurile, cătu unde numai a potutu intre comunele romane a amestecat căte ună, două magiare, său pre două, trei comune mici romanesci le-a adansu la una comună mare magiara. Nenorocirea noastră este inse, că romani nostri mai pre totindarea s'au inscris pră-pati de membri alegatori, in cătu d'in 20 de comune abie potă scote 230—240 de alegatori, la comunele magiare e contr'a, una-două sau căte 200 de alegatori, si apoi disproportiona acăstă face, de romani la comitetul voru fi intr'o minoritate neinsemnată, si ni se poti intemplă, că neci nu vomu avă potocollulu limbii romane la comitetu, fiindu că spre acăstă se recere dorintă a 1/5 d'in membrii comitetului. Eta dara de o parte defectul legei, de altă indiferentismul romanilor de a se inscrie de alegatori.

Cu acăstă ocasiune am de a vi face cunoscutu, că comitetul central alu romanilor constituindu-se, si-a alesu de presedinte pre Dlu canonien Nistoru, de vice-presedinti pre DD. Mironu Romanu si Iosif Romanu, de notari pre DD. Georgiu Pop'a si Vas. Iutiu, de cassariu pre D. Ios. Nistoru, era pentru constituirea comitetelor cercuale a fostu recercati la Beiusiu Dlu Parteniu Cosm'a, la Tinc'a Dlu Georg. Dringou, la Ceic'a Dlu Vas. Damsia, la Borodu. Dlu Nic. Pallady, la Lunc'a D. Samuilu Bota, si la Barcău său Eriu D. Nic. Vulcanu, d'in cari inse pâna acum a numai D. Samuilu Bota a relatiunatu la comitetul central insinuandu constituirea, si cerendu indrumatiuni, ulterior. Am de a insemnă, că comitetul central va transmitte la fia-care sub-comitetu listă cercurilor allegatorie, cu numerul allegatorilor si alu allegundflor, că asié de timpuriu s'ea pota consolidă si orientă pentru fitorile allegori; credu că pentru desemnarea membrilor ce sunt de a se allege prin romani, se va tienă una conferintă mai angusta, său una siedintă a comitetului central, la carea voru fi invitati si presedintii comitetelor cercuale.

Pote că pre candu va ajunge epistolă acăstă la Redactiune, presedintii tribunalelor voru fi denumiti, totu-si vi impartesiescu, că pre aici se sustine denumirea Dlu Gerardu Véghső la Beiusiu, său a lui Ionescu, altii vorbesecu de Dlu Gozmanu. Celu d'antăiu si cestu de pre urma au mare trecere la frati magiari pentru aderintă documentata către dinsii. Gustulu nostru ar fi „în mediu veritas.“*)

◎

*) In ceea ce se atinge de publicarea presedintilor ati fostu profeti, fămele inse v'au insielatu, că-ci iepurile a satru si totu d'in alta tupa. Beiusiu n'a avut parte de nice unul d'in acesti-a trei, ci de unul alu patrulea, alu carui nume pre romanesc este: Belitiae Ferentiu. Singuru Dlu Véghső (romanu?) este denumit, si inca in germană patria a lui Horia, unde si Ianculu si-aflat asilulu in nefericirea sa.

Réd.